

Zpráva o šetření

ve věci neudělení krátkodobého víza rodinnému příslušníkovi občana EU

Paní A. (dále také „stěžovatelka“) se na mě obrátila v září 2022. Její podnět se týká neudělení krátkodobého víza jejímu manželovi, panu B., který je státním příslušníkem Tuniské republiky, z důvodu obcházení zákona uzavřením účelového manželství.¹ Stěžovatelka nesouhlasí se zamítnutím žádosti o vízum.

Předmětem šetření je postup Velvyslanectví České republiky v Tunisu (dále také „velvyslanectví“) a Ministerstva zahraničních věcí (dále také „ministerstvo“) při zamítnutí žádosti manžela stěžovatelky o udělení krátkodobého víza. Šetření se zaměřuje na otázku, zda správní orgány řádně posoudily žádost manžela stěžovatelky o vízum, pokud jde o závěr o účelovosti jejich manželství.

A. Shrnutí závěrů

V rámci šetření jsem zjistil tato pochybení:

- **Velvyslanectví pochybilo, když rozhodlo o neudělení víza manželovi stěžovatelky z důvodu obcházení zákona účelovým uzavřením manželství.**

Uzavření účelového manželství velvyslanectví dostatečně neprokázalo. Proto mělo povinnost vycházet z vyvratitelné domněnky, že manželství stěžovatelky nebylo uzavřeno s úmyslem obejít zákon o pobytu cizinců, a vízum manželovi stěžovatelky udělit.

- **Ministerstvo pochybilo, když nevyhovělo žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza.**

Přestože ministerstvo rozvedlo důvody, pro které považuje manželství za účelové, ani tyto dostatečně neprokazují, že manželství bylo uzavřeno výhradně s cílem získat pobytové oprávnění manželem stěžovatelky.

- **Ministerstvo pochybilo, pokud neakceptovalo doklady o cestách stěžovatelky do Tuniska předložené v rámci žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza.**

Doložení cest stěžovatelky před svatbou představovalo podklady k vyvrácení skutečností, o něž velvyslanectví opíralo své záporné rozhodnutí. Jako takové je mělo ministerstvo akceptovat. Vyloučení předložených podkladů, jimiž se žadatel brání proti závěrům velvyslanectví uvedeným v rozhodnutí, by bylo popřením smyslu žádosti o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza. To má sloužit k opětovné úvaze o všech relevantních skutečnostech pro (ne)udělení krátkodobého víza.

¹ Ustanovení § 20 odst. 5 písm. e) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon o pobytu cizinců“).

B. Skutková zjištění

B.1 Rozhodnutí velvyslanectví

Manžel stěžovatelky podal žádost o udělení krátkodobého víza rodinného příslušníka občana Evropské unie v dubnu 2022. V červnu 2022 provedlo velvyslanectví a cizinecká policie s manželi paralelní pohovory. Velvyslanectví v rozhodnutí o neudělení víza z července 2022 dovedlo účelovost uzavření sňatku z následujících důvodů.

Při popisu situace do svatby je podle velvyslanectví rozpor v tom, kdy se manželé seznámili. Podle manžela stěžovatelky to bylo v dubnu 2018, podle stěžovatelky seznámení proběhlo v červnu 2019. Dále spatřuje velvyslanectví rozpor v tom, kdy začali manželé tvořit pár. Podle stěžovatelky to bylo již při první společné práci, podle jejího manžela pár během prvního pobytu netvořili a párem jsou až od října 2018. Velvyslanectví dále vyjmenovalo časové úseky, kdy manželé trávili čas společně.

Podle velvyslanectví svatba proběhla v říjnu 2021 na radnici. Neproběhly zasnuby, což není v Tunisku typické. Svatebního obřadu se účastnila rodina manželky. Obřad proběhl v arabštině, jeden z notářů překládal do angličtiny. Ani jeden z manželů nevěděl, jakou smlouvu během obřadu uzavřeli. Podle velvyslanectví je to zvláště záležející u manžela stěžovatelky, neboť při obřadu jsou manželé přímo dotazováni na typ smlouvy.

Manžel stěžovatelky v pohovoru na jednom místě uvedl, že sestra byla na svatbě s přítelem, dále v pohovoru uvedl, že není zadaná. Nevěděl, co přesně manželka studuje a kde pracuje. Věděl pouze, že se jedná o oblast cestovního ruchu. Manžel stěžovatelky nevěděl, kolik lidí bylo na svatbě a nedokázal vysvětlit, jakou roli na svatbě hrál otec nevěsty. Žadatel si podle velvyslanectví protiřečil o důvodu své plánované cesty – zda jde o návštěvu, nebo přestěhování. Žadatel podle velvyslanectví nebyl schopen odpovědět, kdy se naposledy viděl s manželkou. Uvedl, že to nebylo v létě. Podle velvyslanectví se neviděl se svojí manželkou od svatby.

Ohledně jazyku komunikace velvyslanectví připustilo, že stěžovatelčina znalost angličtiny je dobrá. Její manžel má však pouze základní znalost angličtiny, přičemž z doložené komunikace plyne používání překladače. Velvyslanectví tedy dovedlo jazykovou bariéru ze strany manžela stěžovatelky, čemuž odpovídá neznalost detailů jejího života.

K finanční situaci žadatelů velvyslanectví uvedlo, že stěžovatel nemá stabilní zázemí v zemi původu. Stěžovatel uvedl, že má základní vzdělání a že bude dělat v České republice cokoli. Bude pravděpodobně pracovat v obchodě s matkou žadatelky asi jako doplňovač zboží. Stěžovatelka sice uvedla, že je manuálně zručný, avšak nepotvrdila, že by si nějakou práci hledal. Manžel stěžovatelky uvedl, že je majitelem domu, nedoložil však výpis z katastru ani darovací smlouvu. Konstatoval, že chce do České republiky, protože má lepší vzdělávací a sociální systém a že je lepší v Evropě najít práci. Chce být v České republice kvůli dětem a jejich vzdělání. Děti manželé zatím nemají a v nejbližší době neplánují.

Manžel stěžovatelky má omezené informace o České republice a neví, zda tam chce žít. Velvyslanectví konstatovalo, že manžel stěžovatelky o své manželce a její rodině ví jen velmi málo a z odpovědí nevypadá, že by se na život s občankou jiného státu a kultury jakkoliv připravoval.

B.2 Rozhodnutí ministerstva

Ministerstvo v září 2022 potvrdilo rozhodnutí velvyslanectví z následujících důvodů. Nelze konstatovat, že by manžel stěžovatelky sám bez problémů získal právo pobytu v EU. Podle ministerstva žadatel nemá socioekonomické zázemí v Tunisku. Nevlastní žádnou nemovitost. Ministerstvo neuznalo doloženou darovací smlouvu, navíc uvedlo, že manžel stěžovatelky nebude dům nikdy vlastnit sám (pokud matka vlastní dům, bude ho vlastnit po dobu svého života a manžel stěžovatelky není jedináček). Manžel stěžovatelky neovládá žádný jazyk kromě arabštiny, má nízký příjem a bydlí v hotelu. Podle ministerstva je migrace jakéhokoli rázu v Tunisku normalizovaná a podporovaná. Žadatel je ekonomickým migrantem.

Podle ministerstva stěžovatelka doložila dvouměsíční brigády v letech 2018, 2019 a 2021 až v rámci žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza, přičemž podle ministerstva nemohou být zohledněny skutečnosti, které cizinec neuvedl nebo netvrdil při podání žádosti o vízum (§ 180e odst. 3). Následně ministerstvo zrekapitulovalo pobyt stěžovatelky v Tunisku, aniž uvedlo její delší pobyty v létě 2019 a 2021. Některé z cest nebyly doloženy pasovými razítky.

Ministerstvo uvedlo, že se manželé neshodli ohledně data zasnub (začátek x konec roku 2020). Podle ministerstva je zarážející, že sám manžel stěžovatelky uvedl, že v roce 2020 mluvil pouze arabsky. Manželé tedy neměli mluvit společným jazykem v době, kdy uvažovali o uzavření sňatku. Ministerstvo uvedlo, že manžel stěžovatelky nebyl v červnu 2022 schopen vést pohovor v angličtině.

Manželé před ani po uzavření sňatku nesdíleli společnou domácnost a ani z pohovorů nevyplýval úmysl vést společnou domácnost. Podle ministerstva manžel stěžovatelky k tomuto uváděl účelové informace. Nejprve nevěděl, kde chtějí žít se svojí ženou, poté uvedl, že v Praze. Neví, zda chce žít v České republice. Mohl by žít i v Tunisku, ale není tam dobrý systém a plat. Stěžovatelka by jednoznačně nechtěla žít v Tunisku. Manželé se podle ministerstva neshodují na státě budoucího společného bydliště. Manžel stěžovatelky uvedl, že si s manželkou pronajímají byt v Praze. Podle ministerstva to však není pravda, neboť na jiném místě uvedl, že za tento nájem neplatí. Ministerstvo konstatovalo, že manžel stěžovatelky si chce sňatkem s občankou České republiky zlepšit svoji socioekonomickou situaci, z čehož by benefitovala celá jeho rodina. Manželé také dosud neuzavřeli žádný dlouhodobý právní či finanční závazek.

Ministerstvo uvedlo, že se stěžovatelkou její manžel navázal kontakt v hotelu, aniž uměl anglicky. Ministerstvo považuje za velmi nestandardní vstupovat do vztahu s osobou z jiného kulturního prostředí, s níž neovládá společný jazyk. Podle ministerstva mezi manželi stále panuje jazyková bariéra. Žadatel nebyl schopen vést pohovor v angličtině, některým otázkám nerozuměl. Pokud odpovídal, jednalo se o jednoslovné odpovědi. Podle ministerstva nebyl schopen písemného projevu. Stěžovatelka anglický jazyk ovládá, nicméně ke komunikaci je podle ministerstva třeba, aby společným jazykem hovořili oba manželé. Podle ministerstva není možné, aby úroveň jazyka stěžovatele byla na tak nízké úrovni, pokud spolu strávili deklarovaný čas.

Podle ministerstva panují mezi manželi rozpory ohledně důležitých informací. Žadatel neznal vzdělání stěžovatelky, nevěděl o jejích státních zkouškách, nebyl věrohodně schopen popsat její práci, nemá žádné povědomí o České republice. Manželé se podle ministerstva neshodovali na období zasnub, anebo na tom, kdo sňatek navrhl. Stěžovatelka podle ministerstva nerozuměla svatebnímu obřadu. Manželé si nejsou vědomi toho, jak mají mezi sebou upraveny majetkové poměry. Neshodovali se na jménech svědků, kdy podle ministerstva není v Tunisku obecně umožněno cizím státním příslušníkům, aby byli při svatbě svědky. Stěžovatelka měla uvést, že „při svatbě platili hotel jeho rodiče“. Avšak otec manžela stěžovatelky zemřel v roce 2008. Manžel stěžovatelky podle ministerstva ohledně tohoto vypověděl jinak.

Ve prospěch manželů hovoří, že jsou si věkově blízko, stěžovatelka strávila v Tunisku poměrně dlouhou dobu (byť pobyty nutně neznamenají, že manželé byli spolu). Na některých aspektech se manželé shodli (např. datum seznámení, výdělek, jídlo na svatbě). V celkovém souhrnu však převážily skutečnosti vedoucí k závěru o účelově uzavřeném manželství.

B.3 Reakce na výzvu k vyjádření v rámci šetření

V rámci šetření jsem se obrátil na ředitelku vízového odboru ministerstva Ing. Hanu Flanderovou. Ta na mé dotazy sdělila následující podstatné informace.

Ministerstvo má za to, že prvostupňové i druhostupňové rozhodnutí obstála v testu přezkoumatelnosti a jsou zákonná. Pokud by se správní orgány domnívaly, že jsou ohledně uzavření manželství pochybnosti, uplatnily by zásadu *in favorem matrimonii* (pozn. „ve prospěch manželství“). Ředitelka odkázala na rozsudek Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 59 A 8/2021, v němž stojí: „Dále je třeba zdůraznit, že zmíněná indikativní kritéria posuzují především správní orgány, tj. příslušný zastupitelský úřad a žalovaný. Samotné správní rozhodnutí podléhá soudnímu přezkumu pouze v tom směru, zda nevybočilo z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického uvažování a zda premisy takového úsudku byly zjištěny řádným procesním postupem (to vše samozřejmě až na výjimky na podkladě řádně uplatněných žalobních bodů). Naopak není úkolem správního soudu nahradit správní orgán v jeho odborné dozorové kompetenci ani nahradit jeho správní uvážení vlastním.“²

Ministerstvo má za prokázané, že veřejný zájem na dodržování právního řádu České republiky převážil nad zájmem manžela stěžovatelky. Manželství bylo uzavřeno pouze za účelem získání pobytového oprávnění, na které by jinak manžel stěžovatelky neměl nárok. Cizinec nemá socioekonomické zázemí v zemi původu a jeho primárním záměrem je zlepšit svoji socioekonomickou situaci. Správní orgány nevybíraly pouze skutečnosti svědčící v neprospěch, ale vycházely z indikativních kritérií a zjištěného skutkového stavu, o němž nebyly důvodné pochybnosti.

Ministerstvo připomnělo, že standard šetření a následného odůvodňování rozhodnutí se v posledních letech výrazně zvýšil. Rozhodování velvyslanectví a ministerstva reagují

² Bod 13 rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. května 2022. č. j. 59 A 8/2021-94. Dostupný na www.nssoud.cz.

na rozhodování správních soudů a na podněty veřejného ochránce práv. Stále se však jedná o méně formální typ řízení s ohledem na vyluku správního řádu. Správní orgány udělaly veškeré možné úkony, na základě kterých došly k závěru, že byl zjištěn skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Jejich rozhodnutí byla řádně odůvodněna.

Nad rámec rozhodnutí ředitelka vízového odboru uvedla, že socioekonomická situace v Tunisku není dlouhodobě příznivá. Velký nárůst zde zažívá nelegální migrace. Z důvodu nerespektování readmisních dohod přistoupila například Francie k tomu, že v Maroku, Alžírsku a Tunisku omezila příjem vízových žádostí více než o polovinu a o zbylých žádostech rozhoduje velmi striktně. Ostatní členské státy tak zaznamenaly skokový nárůst poptávky o podání žádostí o víza. Zájem o migraci je ze strany Tunisánů enormní, kdy právě uzavírání sňatků s občany EU a následných žádostí o vízum je bezpečnější a levnější způsob snahy o migraci.

Závěrem ministerstvo konstatovalo, že bylo jednoznačně prokázáno, že manželství mezi stěžovatelkou a její manželé bylo uzavřeno čistě účelově a manžel stěžovatelky nemá v úmyslu vést se stěžovatelkou rodinný život.

C. Právní hodnocení

Před vlastním právním hodnocením si dovoluji reagovat na poznámku ředitelky vízového odboru ministerstva ohledně zvýšení standardu šetření a odůvodňování rozhodnutí. Jsem si vědom, že zastupitelské úřady musí čelit značnému nápadu žádostí o víza, který se ve vybraných zemích v poslední době ještě zvýšil. Pro možnost zamítnutí žádosti o krátkodobé vízum rodinného příslušníka občana EU navíc úřady stojí před nelehkým úkolem bez pochyb prokázat, že se jedná o účelově uzavřené manželství, tedy že žadatel nemá v úmyslu vést rodinný život s občanem/občankou EU. **Obecně vzato souhlasím a oceňuji, že se standard rozhodování o tomto typu víza zvýšil.** V některých případech s hodnocením velvyslanectví a ministerstva však nemohu souhlasit. To je případ i manžela stěžovatelky. Důvody rozvedu níže.

Za nutné považuji zareagovat také na citovanou pasáž z rozsudku Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 59 A 8/2021. Mám za to, že citované odůvodnění rozhodnutí nic nemění na způsobu a rozsahu soudního přezkumu v žádostech rodinných příslušníků občanů EU. Ostatně při nahlédnutí do libovolného rozsudku některého z krajských soudů či Nejvyššího správního soudu je patrné, že **soudy přezkoumávají a mohou vyslovit nesouhlas *de facto* s jakýmkoliv argumentem, o němž úřady opírají své rozhodnutí.** Totéž platí i pro veřejného ochránce práv. Respektuji, že zastupitelské úřady mají exkluzivní zkušenost s místními podmínkami té které země. To však nic neubírá na působnosti, která je mi svěřena zákonem.

Pro úplnost poznamenávám, že v souvislosti s posuzováním účelovosti uzavřeného sňatku není namístě používat pojem „správní uvážení“. **Správní uvážení pojmově předpokládá určitou volnost správního orgánu při rozhodování. V právní normě je možnost použít správní uvážení zpravidla aktivována slovy „správní orgán může“, „lze“ apod.** Podle Nejvyššího správního soudu zákon poskytuje pro využití správního uvážení prostor, v němž s existencí určitého skutkového stavu není jednoznačně spojený jediný právní následek. Zákonodárce dává při správním uvážení možnost zvolit po zvážení daných

okolností jedno z více řešení předvídaných právní normou.³ **Posuzování žádostí rodinných příslušníků občanů EU o pobytová oprávnění nestojí na uvedených principech, a proto při něm nelze hovořit o správním uvážení.**

Zdůrazňuji výchozí a naprosto klíčový princip, že **úřady v žádostech rodinných příslušníků občanů EU ve smyslu čl. 2 odst. 2⁴ směrnice 2004/38/ES⁵ rozhodují o nárokovém pobytovém oprávnění.** Mohu tvrdit, že jde o notoricky známou skutečnost, tedy argumentačně zmíním namátkou například bod 6 odůvodnění směrnice 2004/38/ES. Podle něj výše uvedení **rodinní příslušníci občanů EU mají „automatické právo na vstup a pobyt v hostitelském členském státě“.**

Nejvyšší správní soud ke vztahu správního uvážení a rozhodování o právním nároku jednoznačně uvádí: „Rozhodováním o právním nároku je nutno rozumět takovou úpravu, kdy správní orgán musí vydat pozitivní rozhodnutí za podmínky, že žadatel splní všechny zákonem stanovené podmínky. Naproti tomu **rozhodováním o ‚právním nároku‘ typicky není, je-li vydání kýženého rozhodnutí v řízení o žádosti podmíněno správním uvážením správního orgánu** nebo je ‚nárokovost‘ výsledku řízení právním řádem jinak relativizována (pro podobný závěr viz rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. 6. 2021, č. j. 108 A 3/2021-59; srov. k tomu v literatuře VEDRAL, Josef. K posledním novelám správního řádu. Správní právo, č. 5/2019, sv. 52, s. 261-293, text na s. 269–270).“⁶

Pro úplnost doplním, že otázka posouzení účelovosti uzavřeného manželství je otázkou skutkovou.⁷ Důkazní břemeno k prokázání účelovosti manželství leží na úřadech. Platí vyvratitelná domněnka opravdovosti uzavřeného manželství a při pochybnostech mají úřady povinnost rozhodnout ve prospěch manželství.

C.1 Obecná východiska

Manžel stěžovatelky má postavení rodinného příslušníka občana Evropské unie (dále také „EU“).⁸ Ustanovení zákona o pobytu cizinců týkající se rodinných příslušníků občanů EU je třeba interpretovat eurokonformně, tedy v souladu se směrnicí 2004/38/ES. Podle čl. 35 této směrnice mohou členské státy přijmout potřebná opatření k odepření, pozastavení nebo odnětí jakéhokoliv práva přiznaného touto směrnicí v případě zneužití práv nebo podvodu, například v případě účelových sňatků.

3 Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. dubna 2014, sp. zn. 8 As 37/2011, bod 14. Dostupné na www.nssoud.cz.

4 Tedy u rodinných příslušníků občanů EU uvedených v § 15a odst. 2 zákona o pobytu cizinců.

5 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES, ze dne 29. dubna 2004, o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.

6 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. února 2022, č. j. 10 Azs 438/2021-47, bod 16; dostupné z www.nssoud.cz.

7 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. října 2013, č. j. 1 As 58/2013-43, bod 23; dostupné z www.nssoud.cz.

8 A to s ohledem na tzv. vnitrostátní dorovnání podle § 15a odst. 3 zákona o pobytu cizinců: „Ustanovení tohoto zákona týkající se rodinného příslušníka občana Evropské unie se použijí i na cizince, který je rodinným příslušníkem státního občana České republiky.“

Ve vztahu k udělení krátkodobého víza rodinnému příslušníkovi občana EU/ČR je uvedené ustanovení transponováno do § 20 odst. 5 písm. e) a f) zákona o pobytu cizinců. Písm. e) dopadá na obcházení zákona, například ve formě účelového uzavření manželství nebo účelového prohlášení otcovství. Písm. f) mluví o podvodném jednání s cílem získat vízum.

Účelové sňatky jsou definovány jako sňatky uzavřené **výlučně za účelem získání práva volného pohybu a pobytu podle směrnice**, na které by jinak dotyčná osoba neměla nárok. Kvalita vztahu není relevantní.

Důkazní břemeno nesou orgány členských států, v tomto případě velvyslanectví a ministerstvo. Žadatel o vízum má povinnost prokázat pouze to, že se na něj vztahuje definice rodinného příslušníka, kterému přísluší právo volného pohybu. Tuto povinnost splní předložením dokladu o tom, že je manželem nebo manželkou občana EU (předloží platný oddací list). Sezdané páry nemohou být nuceny prokazovat, že manželství s občanem EU je skutečné. Pokud občané EU a jejich rodinní příslušníci řádně prokáží uzavření sňatku, platí **vyvratitelná domněnka, že manželství nebylo uzavřeno s úmyslem obejít zákon o pobytu cizinců**. Důkazní břemeno ohledně prokázání opaku leží výhradně na správním orgánu, který má v pochybnostech povinnost postupovat ve prospěch manželství.⁹ To odráží právní zásadu, že osoba, která vznáší obvinění, musí obvinění prokázat.¹⁰ Správní orgány musejí nestranně posoudit skutečnosti svědčící pro i proti závěru, že manželství bylo uzavřeno účelově. V případě pochybností musejí dát přednost závěru, že manželství účelově uzavřeno nebylo.¹¹

C.2 Kritéria indikující zneužití práv

Soubor indikativních kritérií uvedených ve Sdělení Komise poukazuje na to, že je zneužití práv nepravděpodobné (pozitivní kritéria), anebo naopak na to, že existuje možný úmysl zneužití práv přiznaných směrnicí (negativní kritéria). Sdělení Komise, které obsahuje jednotlivá indikativní kritéria, je jedním z vodítek, jak odhalovat účelové sňatky. Tato kritéria „by měla být považována za podněty pro zahájení vyšetřování, aniž by z nich bylo možné vyvozovat automatické závěry výsledků nebo dalšího šetření“.¹² Jedná se

9 Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. prosince 2015, č. j. 4 Azs 228/2015-40: „Pokud cizinec získá právní status manžela unijního občana a správnímu orgánu doloží vznik manželství, je na něj nutné pohlížet jako na rodinného příslušníka unijního občana, aniž by musel prokazovat pravost uzavřeného manželství. Teprve v případě, pokud se správnímu orgánu podaří na základě řádných skutkových zjištění jednoznačně prokázat, že výlučným účelem sňatku bylo získání výhodnějšího pobytového oprávnění a že manželé nemají a neměli v plánu vést společně manželský život, je možné uvažovat o účelovém manželství. Jinými slovy, důkazní břemeno ohledně doložení nabytého právního statusu leží na cizinci, za skutkové prokazování účelovosti manželství je plně odpovědný správní orgán. Rovněž zde má být přiměřeným způsobem respektována prastará právní zásada (jakkoli si Nejvyšší správní soud je vědom toho, že původ a vlastní smysl této zásady je mimo oblast veřejného práva), že rozhodováno má být in favorem matrimonii, tj. ve prospěch manželství.“

10 Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě COM (2014) 604. Příručka pro řešení otázky údajných účelových sňatků mezi občany EU a státními příslušníky třetích zemí v kontextu práva EU o volném pohybu občanů EU. 26. 9. 2014, SWD(2014) 284. Dostupné na:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=SWD%3A2014%3A0284%3AFIN>, s. 27–28.

11 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. září 2018, č. j. 10 Azs 68/2018-39, bod 19.

12 Viz oddíl 4.2. Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 2. 7. 2009, KOM (2009) 313 v konečném znění, o pokynech pro lepší provádění a uplatňování směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (dále také „Sdělení Komise“). Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0313&from=cs>.

přítom o demonstrativní výčet a správním orgánům nic nebrání, aby zohlednily i jiné skutečnosti.

Mezi **pozitivní indikativní kritéria**, která poukazují na to, že je zneužití práv nepravděpodobné, patří skutečnosti, že

- manžel, který je státním příslušníkem třetí země, by bez problémů získal právo pobytu sám nebo již legálně pobýval v členském státě občana EU předtím,
- pár byl před sňatkem v dlouhodobém vztahu,
- pár měl společné bydliště/domácnost po dlouhou dobu,
- pár přijal vážný dlouhodobý právní nebo finanční závazek se společnou odpovědností (hypotéka na bydlení atd.),
- manželství trvá dlouhou dobu.

Naopak v rámci **negativních indikativních kritérií** (které poukazují na to, že existuje možný úmysl zneužití práv) mohou vnitrostátní orgány zejména zohlednit následující faktory:

- pár se před svatbou nikdy nesetkal,
- pár se neshoduje, pokud jde o jejich osobní údaje, o okolnosti jejich prvního setkání nebo důležité osobní informace, které se jich týkají,
- pár nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí,
- důkaz o peněžní částce nebo daru, které byly předány, aby byl sňatek uzavřen (s výjimkou peněz nebo darů, které byly předány jako věno v kulturách, kde je to běžnou praxí),
- v minulosti jednoho nebo obou manželů existuje důkaz o předchozích účelových sňatcích nebo jiných formách zneužití a podvodu, jejichž účelem bylo nabytí práva pobytu,
- rozvoj rodinného života pouze tehdy, kdy byl přijat příkaz k vyhoštění,
- pár se rozvedl krátce poté, co státní dotyčný příslušník třetí země získal právo pobytu.

Na základě naplnění některého (nebo některých) z kritérií indikujících zneužití práv nelze automaticky dovozovat účelovost sňatku. Jedná se pouze o impuls k tomu, aby zastupitelský úřad věnoval případu řádnou pozornost a provedl vyšetřování, zda se o obcházení zákona nejedná. **Žádost o vízum je možné zamítnout pouze v případě, že zastupitelský úřad po řádném zjištění skutkového stavu přesvědčivě doloží zneužití práv.**¹³

¹³ Sdělení Komise, oddíl 4.2.

C.3 K případu stěžovatele

Rád bych předestřel, že i já se otázkou posouzení účelovosti sňatků zabývám na základě podnětů a v řadě případů dávám úřadům za pravdu. Podněty pak pro jejich zjevnou neopodstatněnost odkládám.¹⁴ Příklad stěžovatelky a jejího manžela je však v mnoha ohledech odlišný od případů, v nichž úřady běžně řeší účelovost uzavření manželství.

V případě stěžovatelky a jejího manžela je významná délka jejich vztahu před svatbou (více než 3 roky) a četnost setkávání (několikrát ročně), přičemž stěžovatelka v letních měsících pravidelně trávila v Tunisku několik měsíců. Nelze tvrdit, že by sňatek proběhl formálním způsobem, pokud svatba mladých manželů probíhala 3 dny. Svatby se kromě mnoha hostů účastnila i rodina stěžovatelky. Rodiny manželů byly před svatbou v kontaktu.

Mám za to, že úřady těmito ukazatelům svědčícím o opravdovosti vztahu nevěnovaly dostatečnou pozornost, naopak své rozhodnutí opřely především o socioekonomické zázemí stěžovatele a jazykovou bariéru, z níž měly plynout některé rozpory ve výpovědích.

C.3.1 K socioekonomickému zázemí stěžovatele

Ministerstvo v rozhodnutí posuzovalo vzdělání manžela stěžovatelky, výši jeho platu a to, zda vlastní, či nevlastní nemovitost. Uzavřelo, že nemá v zemi původu socioekonomické zázemí a je motivován k tomu uzavřít sňatek s občankou EU. Při podání žádosti by tak jeho žádost byla pravděpodobně zamítnuta z důvodu neschopnosti opatřit si prostředky k obživě.

Úvahy o socioekonomickém zázemí manžela stěžovatelky mají relevanci pouze v souvislosti s pozitivním indikativním kritériem, zda by žadatel bez problémů získal právo pobytu sám. Připouštím, že manžel stěžovatelky by mohl mít potíže s doložením dostatečných finančních prostředků. Zároveň je však třeba zmínit, že jde o hypotetickou úvahu („žádost žadatele by byla pravděpodobně zamítnuta“). To samo o sobě daný argument poněkud oslabuje. Domněnku nelze opřít o předchozí neúspěšný pokus požádat o klasické schengenské vízum, jak tomu nezřídka bývá v obdobných případech.

Poznámky ministerstva o tom, že manžel stěžovatelky je ekonomickým migrantem a že by z jeho pobytu v České republice profitovala celá rodina, nepovažuji za relevantní. Připomínám základní východisko, že **sňatek není možné považovat za účelový pouze z toho důvodu, že je spojen s výhodou přistěhovalectví nebo s jinou výhodou.**¹⁵ Krajský soud v Hradci Králové k tomu uvádí: „Konečně ani nepříznivá sociální situace žalobce, kterou měla potvrdit i jeho manželka s tím, že mu finančně vypomáhá, nemůže být sama o sobě indikátorem pro vyhodnocení manželství jako účelového.“¹⁶

¹⁴ Ve smyslu § 12 odst. 2 písm. b) zákona o veřejném ochránci práv.

¹⁵ Viz např. bod 28 odůvodnění směrnice 2004/38/ES; dále také „oddíl 4.2 Sdělení Komise“ (str. 15).

¹⁶ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. června 2017, č. j. 30 A 142/2016-110; dostupné z www.nssoud.cz.

Shrnuji, že hodnocení socioekonomické situace manžela stěžovatelky je relevantní pouze ve vztahu k posouzení, zda by mohl bez problémů získat právo pobytu sám. I kdybychom připustili, že manžel stěžovatelky by sám nemohl bez problémů získat právo pobytu, jedná se pouze o nenaplnění jednoho z pozitivních kritérií. Jde tak pouze o impuls k šetření, zda manželství nebylo uzavřeno účelově.

C.3.2 K vztahu před svatbou

C.3.2.1 K dokládání skutečností v rámci žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza

Jak jsem uvedl výše, stěžovatelka s manželem strávili před svatbou relativně dlouhou dobu. Pokud bychom vzali za určující vyjádření stěžovatelky do protokolu výslechu, šlo by o dobu cca 11 měsíců. Této době odpovídají i doložené letenky (případně komunikace s cestovní kanceláří) k žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza. K doloženým letenkám však ministerstvo nepřihlédlo. Podle ministerstva nemohou být na základě § 180e odst. 3 zákona o pobytu cizinců součástí žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza skutečnosti, které cizinec neuvedl nebo nedoložil při podání žádosti o vízum. S postupem ministerstva se nemohu ztotožnit.

Podle druhé věty ustanovení § 180e odst. 3 zákona o pobytu cizinců nemohou být důvodem žádosti o nové posouzení „skutečnosti, které cizinec nedoložil nebo neuvedl v žádosti o udělení víza nebo v souvislosti s odepřením vstupu na území“. **Daný zákaz nelze vztahovat na ty skutečnosti, které sice existovaly v době podání žádosti o vízum, žadatel o vízum je však neuvedl (např. v rámci pohovoru), jelikož je nepovažoval za důležité. Stejně tak nelze uplatnit tento zákaz na skutečnosti, jejichž předložení není k podání žádosti o vízum zákonem vyžadováno, a jejichž význam spočívá ve zpochybnění závěrů správního orgánu uvedených v rozhodnutí o zamítnutí víza.**

Pokud bychom vyloučili možnost uvést dané skutečnosti v žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza, žadatel o vízum by neměl prakticky žádnou možnost vyvrátit závěry správního orgánu. Na řízení o krátkodobém vízu nedopadá 2. a 3. část správního řádu.¹⁷ Cizinec tak například nemá možnost reagovat v rámci seznámení s podklady pro vydání rozhodnutí.¹⁸ O tom, co správní orgán v jeho věci považuje za problematické, se dozví v zásadě až z rozhodnutí.

Žádost o nové posouzení důvodů neudělení víza bezesporu nemá sloužit k odstranění vad žádosti (např. k doložení chybějících náležitostí) či k předkládání skutečností, které neslouží přímo k vyvracení závěrů prvostupňového orgánu pokládaných za nesprávné a které žadatel o vízum mohl doložit již k žádosti o vízum. Doklady o cestách rodinného příslušníka, který je občanem EU, však nejsou povinnou náležitostí žádosti o vízum. **Doložit pobyt stěžovatelky jako rodinného příslušníka nabylo na významu právě tím, že velvyslanectví její pobyt v Tunisku považovalo za podstatný pro zamítavé rozhodnutí a navíc ho popsalo zmatečným způsobem.**¹⁹ V reakci na rozhodnutí velvyslanectví manželé zcela pochopitelně

17 Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

18 Viz § 36 odst. 3 správního řádu.

19 Stěžovatelka například ve skutečnosti netvrdila, že se s manželem seznámili v červnu 2019, neodpovídá to ani obsahu spisu.

a oprávněně doložili tvrzené cesty stěžovatelky v rámci žádosti o nové posouzení. **Ministerstvo doklady o cestách stěžovatelky mělo akceptovat.** Ministerstvo však naopak neuznalo ani ty pobyty stěžovatelky, které mělo velvyslanectví za prokázané. Jde přitom o relativně dlouhé letní pobyty stěžovatelky v Tunisku v letech 2019 a 2021.

Nejvyšší správní soud k tomu uvádí: „Nejvyšší správní soud tedy znovu zdůrazňuje, že ty skutečnosti a podklady, které žalobce spolu s žádostí o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza stěžovateli předložil, nelze považovat za skutečnosti, které žalobce nedoložil nebo neuvedl v žádosti o udělení víza (§ 180e odst. 3 vět druhá zákona o pobytu cizinců). S žádostí o udělení krátkodobého víza předložil žalobce ty potřebné (formální) doklady, které byly nezbytné, k nim zastupitelský úřad provedl s žadatelem, tedy žalobcem, a jeho manželkou pohovor, aniž v této fázi řízení dal žalobci jakkoliv najevo, že by tyto podklady, z nichž při rozhodnutí vycházel, byly nedostatečné, tedy že by měl žalobce svá tvrzení v žádosti o udělení víza dále doplňovat či dokládat. Proto **pokud žalobce spolu se žádostí o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza konkrétně vytkl skutečnosti, o něž zastupitelský úřad opřel své záporné rozhodnutí, s nímž nesouhlasil a k jejichž vyvrácení a naopak potvrzení opodstatněnosti a pravdivosti své obrany poskytl podklady, nelze takovému postupu ničeho vytknout.** Naopak vyloučení předložení podkladů, jimiž se žadatel brání negativnímu stanovisku zastupitelského úřadu vyslovenému v rozhodnutí o žádosti o udělení krátkodobého víza, by bylo popřením smyslu, pro něž je institut žádosti o nové posouzení důvodů neudělení krátkodobého víza určen, tedy k opětovné úvaze o všech relevantních skutečnostech pro (ne)udělení krátkodobého víza“ (zvýraznění doplněno).²⁰

Uzavírám, že **ministerstvo pochybilo, pokud neakceptovalo doklady o cestách stěžovatelky do Tuniska předložené v rámci žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza.**

C.3.2.2 Tvrzené rozpory ohledně data zasnub

Dále ministerstvo rozebírá rozpor ohledně data zasnub. Podle ministerstva manžel stěžovatelky uvedl, že o zasnubách, resp. o uzavření sňatku začala hovořit jeho manželka na začátku roku 2020, „manželka však v paralelním pohovoru hovořila o zasnubách na konci roku 2020, přičemž uvedla, že se o tomto začali bavit s žadatelem společně“.

Po pečlivém prostudování protokolu pohovoru vedeného s žadatelkou jsem k danému tématu našel jediný dotaz cizinecké policie: „Kdo začal první mluvit o svatbě? Jak Vás manžel požádal o ruku?“ Na tento dotaz odpověděla stěžovatelka: „O svatbě jsme začali mluvit oba dva vzájemně a vyložene mě o ruku nepožádal.“ Není jasné, z čeho ministerstvo vychází, když tvrdí, že manželka hovořila o zasnubách na konci roku 2020. Časové údaje poměrně nekonkrétním způsobem uváděl do protokolu pouze manžel stěžovatelky. Nejde tedy o rozpor, který je možné manželům možnost klást k tíži tak, jak to činí ministerstvo.

20 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. října 2015, č.j. 5 Azs 89/2015- 30. Dostupný na www.nssoud.cz.

Obecně je problematické mluvit o rozporu, pokud jde o samotné zasnuby. Ani manžel stěžovatelky na výslovnou otázku velvyslanectví o zasnubách nedal konkrétní odpověď. Do protokolu uvedl: „Řekl jsem jí, ať to řekne rodičům, její rodiče souhlasili, ale až poté, co dostuduje. To bylo na konci roku 2020.“ Manžel stěžovatelky dodal, že tehdejší partnerce koupil květinu a prstýnek. Nevěděl však, kdy to bylo. Nelze tak najisto říct, zda časově neurčené zakoupení květiny a prstýnku představovalo zasnuby. Respektive nelze dovodit, zda a kdy proběhl nějaký akt, který by oba partneři mohli jednoznačně považovat za zasnuby. K tomu dodávám názor Nejvyššího správního soudu, podle něhož je třeba při posuzování odpovědi „vzít v potaz i různé kulturní a společenské prostředí, v němž dotčené osoby dosud (před sňatkem) žily, v různém nazírání, byť identických otázek a relevantních skutečností z pohledu muže a ženy, i vzhledem k významu, který mohou určitým skutečnostem obě pohlaví více či méně přikládat“.²¹

Podle mého názoru **nelze u odpovědí manželů spatřovat rozpor ohledně zasnub a jejich data**. Snad jediný rozpor panuje ohledně toho, kdo byl iniciátorem rozhodování o svatbě (zda to byla stěžovatelka, nebo partneři společně). Nicméně je třeba si uvědomit, že manželé vypovídali o situaci cca 2 roky staré (pokud bychom vzali za určující vyjádření manžela stěžovatelky). V tomto smyslu nejde o zásadní neshodu.

C.3.3 Ke společné komunikaci

Podle ministerstva panuje mezi manželi jazyková bariéra. Manžel stěžovatelky ještě v době „zasnub“ mluvil pouze arabsky. Podle ministerstva nebyl manžel stěžovatelky schopen vést rozhovor v angličtině. Anglicky položeným otázkám nerozuměl, a pokud na ně odpověděl, jednalo se o jednoslovné odpovědi. Podle ministerstva není možné, aby úroveň anglického jazyka byla na tak nízké úrovni, pokud spolu měli partneři strávit poměrně dlouhou dobu. Podle ministerstva manželé nejsou schopni konverzovat o hlubších tématech, což plyne i z rozporů ve výpovědích.

Souhlasím, že jazyková bariéra mezi manželi je jedním z důležitých negativních indikativních kritérií. **V případě stěžovatelky a jejího manžela však nelze uzavřít s tím, že nemluví společným jazykem, kterému oba rozumí.**

Oceňuji, že velvyslanectví položilo některé otázky manželovi stěžovatelky v anglickém jazyce (jak ústně, tak písemně). Velvyslanectví položilo manželovi stěžovatelky u pohovoru ústně celkem devět otázek. Pouze u jedné z nich je zřejmé, že nerozuměl.²² U většiny otázek manžel stěžovatelky odpovídal zkratkovitě či jednoslovně. Nicméně nelze tvrdit, že by otázkám nerozuměl. Z deseti písemně položených otázek vůbec nedopověděl na jednu otázku.²³ U dalších odpověděl stručně. Je patrné, že naprosté většině otázek porozuměl. Úroveň angličtiny manžela stěžovatelky je poměrně nízká. Nedá se však říci, že by angličtinu neovládal vůbec.

21 Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. října 2015, č. j. 5 Azs 89/2015-30; dostupné z www.nssoud.cz.

22 Otázka: „Co jste navštívili s Vaší manželkou?“ Opověď: „I dont understand. Mahdia“.

23 Šlo o otázku: „During your long-distance relationship with your wife, how have you kept in touch with her“.

Podle velvyslanectví manžel stěžovatelky používá v komunikaci překladač, což taktéž svědčí o jeho nízké jazykové úrovni. Konstatování používání překladače považují za problematické. V písemné komunikaci manžel stěžovatelky totiž používá v anglické konverzaci jednotlivá česká či arabská slova, případně jeho vyjádření obsahují gramatické chyby (např.: „Dobře rano lasko moje I wish you the most beautiful day and happy Christmas a rohy“, „I wish you nice time a habibi“, „How are your family habibi“). To svědčí spíše o tom, že manžel stěžovatelky překladač nepoužívá. Přinejmenším to není možné konstatovat, jak to činí velvyslanectví. Nadto problematičnost používání překladače relativizoval v jednom ze svých posledních rozsudků Nejvyšší správní soud: „Překladač přitom může být zcela dostatečným komunikačním prostředkem, což vyplývá i ze stěžovatelem předložené komunikace.“²⁴

Lze uzavřít s tím, že úroveň angličtiny manžela stěžovatelky je nízká. Z toho zřejmě plynou některé rozpory ve výpovědích, což připouští i ministerstvo ve svém rozhodnutí. **Nelze však konstatovat, že by mezi manželi byla jazyková bariéra.** Nesdílím názor ministerstva, že by se manželé nebyli schopni domluvit na jakýchkoliv hlubších tématech. Manželé doložili, že spolu běžně – byť jednoduše – komunikují (výpisy z chaty, z hovorů). Přitom nejde jen o vyznání lásky, jak tomu v některých případech bývá. Ostatně potřeba komunikovat a porozumění jsou podstatné pro hodnocení jazykové bariéry. Krajský soud v Brně k tomu uvádí: „**V případě žalobce a jeho manželky není podstatné, jak dobře umí anglicky. Důležité je to, že mají potřebu vzájemně komunikovat a je zřejmé, že si i rozumí. Doložená komunikace potvrzuje pouze nižší úroveň jazyka. Neprokazuje však existenci jazykové bariéry, která by manželům znemožňovala plnohodnotně udržovat jejich vztah**“ (zvýraznění doplněno).²⁵

C.3.4 Ke sdílení domácnosti

Ministerstvo uvedlo, že manželé nemají v plánu do budoucna sdílet společnou domácnost, respektive z provedených pohovorů nevyplynul tento úmysl. Informace od manžela stěžovatelky považuje ministerstvo za účelové.

Je pravdou, že odpovědi manžela stěžovatelky nejsou jednoznačné, pokud jde o zemi, kde chce žít (zda v České republice nebo v Tunisku). Z jeho odpovědí lze ale dovodit, že se spíše kloní k tomu žít v České republice vzhledem k podmínkám pro život rodiny a dětí.

Manžel stěžovatelky například uvedl: „Moje žena mi říká, že vzdělávací systém a zdravotní systém je lepší v ČR. Chci, aby naše děti chodily do školy v ČR.“ Ohledně plánů do budoucnosti uvedl: „Pracovat, a mít děti myslím. Chci mít děti v dobrém prostředí, chci pracovat, aby moje děti měly dobrou budoucnost.“ Dále uvedl: „Normálně můžu začít pracovat s její matkou v obchodě, budu urovnávat zboží ze začátku.“ V další odpovědi sice manžel stěžovatelky uvedl: „Chci se tam [do ČR] podívat, nevím, zda tam chci žít.“ Nicméně je patrné, že zvažuje mezi Českou republikou a Tuniskem, když sdělil, že pokud by se mu v České republice nelíbilo, chtěl by bydlet v Tunisku. K tomu vypověděl: „Klidně bychom tady mohli bydlet, ale systém a plat není dobrý.“ Pokud jde o život v České republice,

24 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. srpna 2022, č. j. 1 Azs 28/2022-67. Dostupný na www.nssoud.cz.

25 Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. srpna 2022, č. j. 41 A 31/2021-69. Dostupný na: www.nssoud.cz.

manžel stěžovatelky věděl, že budou bydlet v Praze, kdy si pronajímají byt, přičemž nejde o velký apartmán.

Stěžovatelka ve své výpovědi dala jasnější odpovědi: „V Tunisu s manželem nechci žít, protože sociální jistoty jsou v Tunisu špatné a to se týká také školství i zdravotnictví, a to je hlavní problém našeho rozhodnutí žít v ČR.“ Uvedla, že od července se stěhuje do Prahy, kde budou s manželem bydlet v bytu o velikosti 45m². Dále vypověděla, že manžel bude nejprve vykonávat nějakou manuální práci a až se v České republice trochu vyzná, jsou v plánu i děti.

Lze uzavřít, že ohledně plánů do budoucnosti se manželé v zásadě shodují. Obecně považují Českou republiku za vhodnější z hlediska podmínek pro jejich život a pro život jejich dětí. V blízké budoucnosti budou bydlet v Praze v malém bytě, manžel stěžovatelky by měl vykonávat manuální práci. Rozdíl mezi manželi je v míře jistoty – stěžovatelka stav věci *de facto* konstatovala. Její manžel chce život v České republice v první řadě vyzkoušet. Nejistotu a nejednoznačnost manželových výpovědí lze do značné míry pochopit. Přesun do České republiky pro něj bezesporu představuje zásadní životní změnu. **Nelze však dovodit, že z výpovědí manželů nevyplývá úmysl sdílet společnou domácnost, jak to činí ministerstvo.** Uvažování obou směřuje k zajištění dobrých podmínek pro život jejich budoucí rodiny.

Podle ministerstva není pravda, že si manželé spolu pronajímají byt, neboť manžel stěžovatelky za nájem neplatí. Považuji za rozhodující, zda v bytě budou moci do budoucna oba bydlet, nikoliv to, zda a případně jakým způsobem se aktuálně dělí o náklady. Je pochopitelné, pokud manžel stěžovatelky dosud neobdržel vízum a zůstává s relativně nízkým příjmem v Tunisku, že nebude přispívat na nájem bytu v České republice. Nepovažuji konstatování ministerstva za přiléhavé a relevantní.

C.3.5 K okolnostem seznámení

Ministerstvo poukazuje na to, že se manželé seznámili v hotelu, kde manžel stěžovatelky pracoval jako animátor. Ministerstvo považuje za nestandardní vstupovat do vztahu s osobou z jiného kulturního prostředí, s nímž neovládá společný jazyk.

Tento argument ministerstva by mohl mít určitou váhu v situaci, kdy by v blízké době po seznámení následovala svatba. V případě stěžovatelky však ke svatbě došlo po více než 3 letech od seznámení, kdy partneři spolu byli v poměrně častém kontaktu – především při pravidelných a relativně dlouhých pobytech stěžovatelky v Tunisku, čili před uzavřením sňatku měli dostatečně dlouhý prostor pro bližší seznámení.

Obecně vzato je pochopitelné, že ministerstvo cílí k pokud možno co nejpřesvědčivějšímu odůvodnění rozhodnutí. To oceňuji. Uvedená poznámka ministerstva však spíše naznačuje snahu poukázat na cokoliv, co by mohlo jít manželům k tíži. Takový způsob argumentace je nežádoucí.

C.3.6 K rozporům ve výpovědích

Ministerstvo poukázalo na rozpory ohledně důležitých osobních informací. Připustilo, že rozpory mohou vznikat v důsledku nižší znalosti angličtiny manžela stěžovatelky. Souhlasím, že v provedených výsleších uváděl zejména manžel stěžovatelky některé nekonkrétní až zavádějící informace. Nicméně i v hodnocení rozporů podle mého soudu ministerstvo výpovědi manželů interpretuje k jejich tíži. V řadě případů to nepovažuji za důvodné.

Ministerstvo vyčetlo, že stěžovatel neznal vzdělání manželky. Je pravda, že nevěděl typ školy a to, jaký má jeho manželka diplom. Nicméně věděl, že manželka studovala turismus. Manžel stěžovatelky sice nevěděl konkrétně náplně její práce, ale věděl výši jejího platu, a že pracuje v oblasti turismu. Manželka potvrdila, že pracuje za manželem tvrzený plat v cestovní kanceláři.

Ministerstvo poznamenalo neznalost českých reálií manžela stěžovatelky. Tato skutečnost má však ohledně hodnocení účelovosti manželství mizivou vypovídající hodnotu. Krajský soud v Ústí nad Labem k tomu uvádí: „Neznalost českého jazyka a českých reálií sice může být pro žalobce při pobytu na území České republiky nepříjemná a do budoucna limitující, nicméně v dané věci je podstatné, že byla potvrzena existence [sic] společného dorozumívacího jazyka na dostatečné úrovni, jakožto i snaha obou manželů o základní fráze v jazyce druhého manžela. Uvedené svědčí o úmyslu vést společný manželský život.“²⁶

Podle ministerstva stěžovatelka nerozuměla svatebnímu obřadu. Není jasné, z čeho ministerstvo takové závěry dovozuje. Stěžovatelka k tématu vypověděla: „Obřad byl v arabštině, ale notář, který byl přítomen sňatku, mi překládal do angličtiny, které jsem rozuměla.“ Obdobně vypověděl i manžel stěžovatelky na otázku po jazyku obřadu: „V angličtině s ní a v arabštině. Ona to pochopila, i já jsem jí to vysvětlil.“ Závěr ministerstva, že stěžovatelka nerozuměla svatebnímu obřadu, nemá oporu ve spisu.

Ohledně majetkových poměrů stěžovatelka uvedla, že manželskou smlouvu neuzavírali, protože si věří. Její manžel nevěděl, zda mají oddělené nebo společné jmění. Pokud na to byli dotazováni, pak tomu nerozuměl. Připouštím, že neznalost těchto okolností vzbuzuje pochybnost. Nicméně i v tomto ohledu nelze tvrdit, že by manželé vypovídali rozporně.

Ministerstvo uvedlo, že manželé se neshodli ohledně data zasnub. Tuto otázku jsem podrobně rozebíral výše. Pouze připomenu, že v daném případě panuje rozpor nanejvýše v tom, kdo navrhl svatbu. Zda a v jaké formě, natož kdy zasnuby proběhly, není z pohovorů zřejmé. Rozpor ve výpovědích spatřovat nelze.

Podle ministerstva se manželé neshodli na jménech svědků. Z protokolů však vyplývá, že manželé shodně uvedli, že svědkem stěžovatelky byl její otec. Svědkem jejího manžela byl podle výpovědi manžela jeho bratr. Stěžovatelka na svědka svého manžela dotázána nebyla. Nelze tedy tvrdit, že se neshodovali na jménech svědků. Jinou otázkou je,

²⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec ze dne 17. října 2016, č. j. 59 A 50/2016-32. Dostupný na www.nssoud.cz.

zda v Tunisku může svědčit cizinec. Ministerstvo bez bližšího upřesnění poznamenává, že obecně to možné není. U stěžovatelky však není osvětleno, proč konkrétně u jejího sňatku by to nebylo možné, nebo zda neexistuje výjimka z obecného pravidla. Je třeba vyjít z toho, že sňatek byl řádně uzavřen, což manželé doložili tuniským i českým oddacími listem.

Pokud jde o rozpor ohledně placení hotelu při svatbě, již samotné vyjádření stěžovatelky *de facto* znemožňuje konstatovat rozpor mezi manželi. Z protokolu o výsledku vyplývá, že stěžovatelka ví, že otec jejího manžela zemřel několik let před svatbou. Není tedy logicky možné, aby současně tvrdila, že rodiče manžela platili hotel. V takovém případě měl vyslyšající úředník položit doplňující otázku, aby se vysvětlil tento nesmysl. Lze pochopit, že k tomu v průběhu výsledku nedošlo. V takovém případě však není možné z odpovědí stěžovatelky vycházet a klást ji do rozporu s výpovědí jejího manžela. Ostatně manžel stěžovatelky na placení hotelu při svatbě vůbec nebyl dotazován. Není jasné, jaké vyjádření manžela stěžovatelky má ministerstvo na mysli, když uvádí „žadatel vypověděl jinak, manželé se tedy na této skutečnosti neshodují“.

Ministerstvo konstatovalo, že se manželé neshodli na státě budoucího bydliště. K takovému rozporu by došlo, kdyby každý z nich určil jiný stát. V případě manželů se však přiklání k České republice, manžel stěžovatelky pouze s nižší mírou jistoty. Nelze tedy hovořit o rozporu.

Podle ministerstva manžel stěžovatelky nevěděl o jejích státních zkouškách. Stěžovatel však vypověděl, že jeho manželka má zkoušky. Nedokázal upřesnit, o jaké zkoušky se jedná.

Lze uzavřít s tím, že řada tvrzených rozporů, s ohledem na obsah výpovědí zaznamenaných do protokolů, rozpory nejsou. Je pravdou, že manžel stěžovatelky na některé otázky uváděl nekonkrétní odpovědi. To může plynout z nižší úrovně jeho znalosti angličtiny. Přesto však nelze tvrdit, že by manželé o sobě neznali základní informace. Ve většině důležitých dotazovaných oblastí (znalost protějšku, jeho rodiny, zájmů, společné minulosti či v podstatných rysech budoucnosti) manželé vypovídali shodně nebo přinejmenším obdobně.

C.3.7 Závěrem

Jsem si vědom, že posouzení účelovosti manželství je obtížný úkol. Obecně vzato úřadům neulehčuje situaci ani skutečnost zvýšené poptávky po vízech v důsledku socioekonomické situace v oblasti Magrebu. V případě manželství stěžovatelky oceňuji jak poměrně podrobné odůvodnění zejména ministerstva, tak zmínku o okolnostech svědčících ve prospěch manželů. Nemohu však souhlasit se závěrem úřadů, že sňatek byl uzavřen bez úmyslu vést společný život, tedy účelově.

Rozhodnutí bylo podstatně postaveno na tvrzené jazykové bariéře a na rozporech ve výpovědích. Dále ministerstvo opakovaně zdůrazňovalo ekonomické okolnosti a motivaci stěžovatelčina manžela zvýšit svůj životní standard.

Podrobně jsem jednotlivé výtky ministerstva analyzoval výše. Mám za to, že z podstatné části důvody ministerstva neobstojí, případně se ministerstvo věnuje méně podstatným

aspektům. Pokud jde o jazykovou bariéru, nelze tvrdit, že manželé nemají společný jazyk. Nižší úroveň angličtiny manžela stěžovatelky nebrání tomu, aby mohli plnohodnotně udržovat svůj vztah. Rozpory jsou v řadě případů pouze domnělé, v některých případech závěry ministerstva neodpovídají obsahu spisu. Pokud jde o socioekonomickou situaci, připomínám relevanci pouze ve vztahu ke kritériu, zda by mohl cizinec bez problémů získat vízum sám. Obecně platí základní východisko, že sňatek není možné považovat za účelový pouze z toho důvodu, že je spojen s výhodou přistěhovalectví nebo s jinou výhodou.

Manželství stěžovatelky se v mnohém „vymyká“ situacím, v nichž odkládám podněty jako zjevně neopodstatněné s konstatováním, že úřady měly dostatek důvodů pro neudělení víza. Manželé svatbu uzavírali po více než tříleté známosti. Vzhledem ke studiu stěžovatelky spolu mohli strávit poměrně dlouhou dobu, zejména v letních měsících. Jejich rodiny se znaly, rodina stěžovatelky přijela na svatbu, která trvala více dnů. Nebývá zvykem ani to, že jeden z páru ovládá angličtinu na velmi slušné úrovni. Byť obecně věk manželů nelze přičítat k jejich tíži, případ stěžovatelky se odlišuje i tím, že oba manželé jsou mladí (26 a 24 let). Je tak pochopitelné, že ve vzdálenější budoucnosti plánují děti. Děti jsou pro ně podstatné i z hlediska volby, kde žít. Řada důležitých aspektů tak svědčí ve prospěch řádně uzavřeného manželství. Pokud připustíme pochybnosti, je třeba vyjít ze zásady *in favorem matrimonii* (v pochybnostech ve prospěch manželství).

V případě stěžovatelky a jejího manžela jsem proto dospěl k závěru, že **správní orgány neunesly důkazní břemeno**, neboť dostatečně neprokázaly, že jejich sňatek byl uzavřen pouze s cílem získat vízum. Velvyslanectví i ministerstvo **pochybily, když rozhodly o neudělení víza manželovi stěžovatelky**.

D. Informace o dalším postupu

Zprávu o šetření zasílám ředitelce vízového odboru Ministerstva zahraničních věcí. Podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěnému pochybení a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje moje dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

O svých zjištěních a závěrech informuji rovněž stěžovatelku.

Brno 24. ledna 2023

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)